

Dyadin Andrey, aspirant, Department of Economics of Catering and Trade Enterprises, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-58; e-mail: dyadin@meta.ua.

*Рекомендовано до публікації канд. екон. наук, доц. Л.І. Безгіною, д-ром екон. наук, проф. М.В. Чорною.
Отримано 15.04.2017. ХДУХТ, Харків.*

УДК 338.24:658:005.935

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

О.В. Ілляшенко, О.І. Будрик

Актуалізовано питання забезпечення стабільної та надійної національної безпеки країни, у тому числі в розрізі її складових компонентів. Доведено системність виникнення екологічних проблем та їх співзалежність з політичними, соціальними та економічними чинниками. На основі визначених та узагальнених проблем екологізації суспільства доведено, що екологічна безпека – це гарантія економічного розвитку підприємства, на основі безпечного використання зовнішнього і внутрішнього соціально-економічного, природноресурсного та мінерально-сировинного потенціалу. Теоретично доведено, що управління еколого-економічною безпекою підприємства – це синергічне поєднання елементів впливу на результати екологічної діяльності підприємства та впливу на його економічний стан.

Ключові слова: національна безпека, складові економічної безпеки, екологічна безпека, еколого-економічна система.

ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Е.В. Ильяшенко, О.И. Будрик

Актуализирован вопрос обеспечения стабильной и надежной национальной безопасности страны, в том числе в разрезе ее составляющих компонентов. Доказано системность возникновения экологических проблем и их взаимозависимость с политическими, социальными и экономическими

факторами. На основе определенных и обобщенных проблем экологизации общества доказано, что экологическая безопасность – это гарантии экономического развития предприятия на основе безопасного использования внешнего и внутреннего социально-экономического, природоресурсного и минерально-сырьевого потенциала. Теоретически доказано, что управление эколого-экономической безопасностью предприятия – это синергическое сочетание элементов влияния на результаты экологической деятельности предприятия и влияния на его экономическое положение.

Ключевые слова: национальная безопасность, составляющие экономической безопасности, экологическая безопасность, эколого-экономическая система.

ECOLOGICAL AND ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL ASPECTS

O. Illiashenko, O. Budryk

Strategy for sustainable development of the economy is determined by the level of national security. Its main components include environmental and economic security development. Economic security is now very dependent on the condition of ecological systems. In the process of production, activities of enterprises actively influence on all the regional subsystems – economic, social, and environmental.

Theoretical aspects of the definitions of national, economic and environmental security, ecological and economic security are presented. Practical recommendations on the clarification of the concept of ecological and economic security of the enterprise are developed.

It is theoretically proved that the system of management of ecological and economic safety of the enterprise is a synergistic combination of the elements influencing environmental performance of the company, having an impact on its economic status.

The experience of the developed countries shows that the capacity of the Institute of ecological and economic security, are concerned with both the government and the enterprise. The state ensures effective activity of enterprises. The enterprises are interested in its economic security. At the legislative level, the state forms the conditions for functioning of enterprises and coordinates the interests of economic agents based on the realization of principles of justice and efficiency.

Ecological and economic problems of the activities of enterprises are defined as the conflict between the global nature of environmental crisis and imperfection of the existing mechanisms of environmental safety of enterprises. Real direction of ecological and economic development in implementing production and business activities of enterprises is presented. The purpose of their production activities should comply with environmental requirements of the society and the concept of sustainable and environmentally sound development.

Thus, development of the economy is possible only with obligatory consideration of environmental requirements, practical application of relevant

knowledge, which implies the process of ecological production, aimed at reducing the necessity to attract natural resources to industrial production.

Keywords: *national security, economic security components, ecological security, ecological and economic system.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стратегія сталого розвитку економіки країни визначається передусім із позицій національної безпеки, взаємопов'язаними та взаємозалежними складовими якої виступають екологічна та економічна безпека розвитку. Економічна безпека стала як ніколи залежною від стану екологічних систем. Її забезпечення не може бути відокремленим від екологічних основ виробничої сфери. Адже підприємство – це та ланка народогосподарського комплексу, де в процесі виробничої діяльності здійснюється активний вплив на всі регіональні підсистеми – економічну, соціальну, екологічну. Тому розуміння змісту еколого-економічної безпеки та її значення у виробничому процесі господарства набуває значної актуальності під час розробки стратегії розвитку економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи теоретичних питань національної, екологічної та економічної безпеки, розглядалися в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: Г.А. Пастернак-Таранушенко, Я.А. Жаліло, В.Н. Бурков, Д.А. Новиков, В.М. Гесц, В.Л. Ортинський, Т.Г. Васильців, О.М. Бурка, Т.М. Іванюта, Л.А. Хромушина, С.І. Дорогунцов та інших вчених [1–11]. Зазначені автори поглиблюють, конкретизують та деталізують знання в напрямі економічної та екологічної безпеки. У наукових роботах вітчизняних та зарубіжних авторів розглядаються різні концепції, принципи та моделі забезпечення еколого-економічної безпеки.

Але специфічність виробничої діяльності окремих регіонів, відмінний рівень розвитку промисловості та її впливу на екологічний стан довкілля забезпечують потребу подальшого розвитку досліджень щодо забезпечення сутності еколого-економічної безпеки промислового регіону.

Мета статті – удосконалення поняття еколого-економічної безпеки підприємств і визначення напрямів забезпечення еколого-економічної безпеки промислового регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Утворення значної кількості підприємств різноманітних організаційно-правових форм, що базуються на різних формах власності, поява різноманітних способів конкурентної боротьби, недосконалість законодавчої бази, слабкість державних структур, покликаних створити нормальні умови для розвитку бізнесу, поставили суб'єкти господарювання в умови, коли вони вимушені приділяти значну увагу питанням забезпечення своєї економічної безпеки.

Ринкові відносини суттєво посилюють конкурентну боротьбу між господарюючими суб'єктами, що безпосередньо впливає на їх економічний стан, а в деяких випадках навіть призводить до банкрутства. Тому на сучасному етапі розвитку підприємств надзвичайно актуальним є питання організації процесу управління підприємством щодо упередження та нейтралізації небезпек і загроз, а також актуалізації потенційних можливостей підприємства щодо забезпечення економічної безпеки, а також підвищення ефективності його функціонування в ринкових умовах.

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей економічної безпеки належать [5]:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства (організації);
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи іншого суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством (організацією);
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних НДДКР;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан довкілля;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства (організації);
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці та досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки. Типова структура функціональних складових економічної безпеки має такі складові [4]:

- фінансова складова (досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів);
- інтелектуальна й кадрова складові (збереження та розвиток інтелектуального потенціалу підприємства; ефективне управління персоналом);

- техніко-технологічна складова (ступінь відповідності застосовуваних на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів);

- політико-правова складова (усебічне правове забезпечення діяльності підприємства, до тримання чинного законодавства);

- інформаційна складова (ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства);

- екологічна складова (дотримання чинних екологічних норм, мінімізація втрат від забруднення довкілля);

- силова складова (забезпечення фізичної безпеки працівників фірми (передусім керівників) і забезпечення її майна).

Слід зазначити, що екологічна безпека є невід’ємною, а в сучасних умовах розвитку виробництва та технологій дуже важливою складовою економічної безпеки підприємства.

Проблему підтримання екологічної безпеки суспільства від суб’єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність, можна вирішити тільки через розробку і ретельне дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у довкілля, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється. Підприємства-продуценти добровільно не будуть цього робити, бо такі заходи потребують додаткових витрат на очисні споруди та на відповідні ефективні екологічно чисті технології. Єдиним чинником, що спонукає підприємства до належної екологізації виробництва, є застосування відчутних штрафів за порушення національного екологічного законодавства.

Екологічні проблеми сьогодення спричиняють небезпеку існування людини на всіх рівнях – від локального до глобального. Для України ці проблеми постають достатньо гостро, оскільки має місце значна концентрація небезпечних виробництв, суттєва трансформація ландшафтів, неефективне використання природних ресурсів (у тому числі невідтворюване їх знищення), недостатня забезпеченість виробничих і контролюючих структур фахівцями у галузі екологічної безпеки.

Узагальнюючи вище визначене, можливо констатувати, що екологічна безпека – це гарантія економічного розвитку підприємства, на основі безпечного використання зовнішнього і внутрішнього соціально-економічного, природноресурсного та мінерально-сировинного потенціалу.

Аналіз існуючих проблем екологічної безпеки та досліджень з розробки і впровадження технічних рішень щодо зменшення шкідливого впливу на людину та довкілля дозволяє констатувати

наступне. Суттєву регіональну небезпеку спричиняють відходи виробництва та споживання. Недостатньо розвиваються дослідження з їх переробки та утилізації в окремих господарських комплексах. В умовах незначних обсягів використання відходів ситуація з їх накопиченням продовжує ускладнюватися. У більшості випадків полігони розміщення відходів (звалища) не відповідають встановленим вимогам, унаслідок чого забруднюються ґрунти, поверхневі та підземні води. Також формується екологічна небезпека, пов'язана з трансформацією ландшафтів. Особливу небезпеку для людини та довкілля спричиняють стійкі органічні забруднювачі (СОЗ). Основними джерелами їх надходження в природне середовище є місця складування застарілих і заборонених для використання пестицидів, підприємства з виробництва хлорорганічних продуктів, а також сміттєспалювальні заводи та інші об'єкти, де утворюються діоксини.

Екологічну безпеку слід розглядати як динамічну складову регіональної системи, що забезпечує її гармонійний розвиток в умовах захищеності від реальних та потенційних антропогенних та природних впливів. Рівень безпеки переважно визначається ймовірністю проявів небезпеки. Це потребує всебічного вивчення умов формування екологічної небезпеки.

Із позицій системного підходу до управління екологічною безпекою регіон розглядається як сукупність взаємопов'язаних та взаємовпливаючих підсистем – природної та соціально-економічної. Природна підсистема створює фонову основу формування небезпеки та є середовищем її просторового поширення. Соціально-економічна – вміщує джерела екологічної небезпеки (об'єкти господарських комплексів, комунікації тощо). Останні відповідним чином впливають на людину, природне середовище та технічні системи.

Забезпечуючими факторами екологічної складової економічної безпеки є, з одного боку, нормативи гранично допустимої концентрації шкідливих речовин, установлені національним законодавством, а з іншого – аналіз ефективності заходів для забезпечення такої екологічної складової.

На підставі загальних стратегічних рекомендацій, визначених на підприємстві за результатами аналізу карти розрахунку ефективності здійснюваних заходів, планується комплекс заходів для розробки екологічної складової економічної безпеки в майбутньому. План забезпечення екологічної складової є частиною загального плану (програми) для досягнення належного рівня економічної безпеки в цілому. Він має вигляд логічного сценарію здійснення необхідного комплексу заходів у календарній послідовності з додаванням розрахунку ефективності практичної реалізації цих заходів.

Алгоритм процесу охорони екологічної складової економічної безпеки полягає в проведенні таких послідовних дій:

- розрахунок карти ефективності здійснюваних заходів для охорони екологічної складової економічної безпеки на підставі звітних даних про фінансово-господарську діяльність підприємства (організації);

- аналіз виконаних розрахунків і розробка рекомендацій для підвищення ефективності здійснюваних заходів;

- розробка альтернативних сценаріїв реалізації запланованих заходів;

- вибір пріоритетного сценарію на засаді порівняння розрахунків ефективності запланованих заходів;

- передача вибраного планового сценарію в складі загального плану охорони економічної безпеки в підрозділи, які здійснюють функціональне планування фінансово-господарської діяльності підприємства (організації);

- практичне здійснення запланованих заходів у процесі діяльності відповідного суб'єкта господарювання.

Підприємство з еколого-економічної точки зору розглядається як головний елемент еколого-економічної системи і відповідно – суб'єкт еколого-економічних відносин. Необхідність такого підходу пояснюється тим, що вирішення і економічних, і екологічних проблем значною мірою визначаються тими об'єктивними умовами, у яких здійснюється діяльність підприємства, із урахуванням забезпеченості його відповідним обладнанням, кадрами, фінансами і в цілому ресурсами за всіма напрямками. Управління підприємством як елементом еколого-економічної системи будується на основі збалансованого розв'язку екологічних і економічних проблем, знаходження оптимального співвідношення між забезпеченням екологічної безпеки та доцільності діяльності промислових підприємств.

Варто відзначити, що сутність екологічної складової економічної безпеки підприємства складається з рекомендацій оптимізації витрат таким чином, щоб за мінімальних витрат, на забезпечення дотримання екологічних норм за технологічними процесами на підприємстві і продукції, що випускається ним, мінімізувати втрати від адміністративних санкцій за забруднення довкілля і втрати ринків країн із більш жорсткими нормами екологічного законодавства, ніж ті, яким відповідає продукція, що випускається цим підприємством.

На відміну від існуючих підходів до визначення місця і ролі еколого-економічної безпеки в системі управління пропонується

розширити розуміння функціональної сфери інституту еколого-економічної безпеки, створення надійних умов і гарантій для діяльності господарюючих суб'єктів, їх здатності до саморозвитку та самоорганізації.

Таким чином, урахувуючи наведені погляди на сутність поняття еколого-економічної безпеки, можна запропонувати таке визначення: еколого-економічна безпека підприємства – це стабільний збалансований розвиток підприємства в умовах ефективного та результативного управління, спрямований на мінімізацію негативних економічних, екологічних та соціальних наслідків його функціонування як елемента еколого-економічної системи, що характеризується стійким зниженням збитку довкіллю.

Досвід економічно розвинених країн засвідчує, що в дієздатності інституту еколого-економічної безпеки зацікавлена як держава, так і підприємство. Держава в соціально-орієнтованій ринковій економіці має функції, більшість з яких націлена на забезпечення ефективного здійснення діяльності підприємств. Водночас із боку підприємств існує така ж глибока зацікавленість у своїй економічній безпеці, оскільки держава формує на законодавчому рівні умови функціонування підприємств та погоджує інтереси економічних агентів на основі реалізації принципів справедливості й ефективності.

Еколого-економічні проблеми діяльності підприємств визначаються як конфлікт між глобальним характером екологічної кризи, з одного боку, і недосконалістю існуючих механізмів забезпечення екологічної безпеки підприємств, з іншого [1]. Ураховуючи реальні напрями еколого-економічного розвитку під час виробничо-господарської діяльності підприємств, робимо висновок, що цілі їх виробничої діяльності мають відповідати екологічним вимогам суспільства та концепції сталого й екологічнобезпечного розвитку.

Висновки. Із огляду на дослідження поняття національної, економічної та екологічної безпеки підприємства визначено суть поняття еколого-економічної безпеки підприємства.

Теоретично доведено, що управління еколого-економічною безпекою підприємства – це синергічне поєднання елементів впливу на результати екологічної діяльності підприємства та впливу на його економічний стан.

Таким чином, розвиток народного господарства можливий лише за обов'язкового врахування екологічних вимог, практичного застосування відповідних знань, що передбачає процес екологізації виробництва, який спрямований на зниження потреби в залученні природних ресурсів до промислового виробництва.

Список джерел інформації / References

1. Бурков В. Н. Механизмы управления эколого-экономическими системами / Под ред. академика С. Н. Васильева ; В. Н. Бурков, Д. А. Новиков, А. В. Щепкин. – М. : Изд-во физ.-мат. лит-ры, 2008. – 244 с.
Burkov, V.N., Novikov, D.A., Shchepkin, A.V. (2008), *Mechanisms of management of ecological and economic systems [Mekhanizmy upravleniya ekologo-ekonomicheskimi sistemami]*, Izd-vo fiz.-mat. lit-ry, Moscow, 244 p.
2. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
Vasylyciv, T.Gh. (2008), *The economic security of Ukraine business: strategy and mechanisms for strengthening: monograph [Ekonomichna bezpeka pidpryjemnytva Ukrajinu: strateghija ta mekhanizmy zmichennja: monoghrafija]*, Aral, Lviv, 384 p.
3. Дорогунцов С. И. Управление техногенно-экологической безопасностью в контексте парадигмы устойчивого развития: концепция системно-динамического решения / С. И. Дорогунцов, А. Н. Ральчук. – К. : Наукова думка, 2002. – 200 с.
Doroguntsov, S.I., Ralchuk, A.N. (2002), *Managing technogenic and ecological safety in the context of the paradigm of sustainable development: the concept of a system-dynamic solution [Upravlenie tekhnogenno-ekologicheskoy bezopasnostyu v kontekste paradigmy ustoychivogo razvitiya: kontseptsiya sistemno-dinamicheskogo resheniya]*, Scientific thought, Kiev, 200 p.
4. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2003. – 224 с.
Zhalilo, Ja.A. (2003), *Economical strategy of the state: theory, methodology, practice [Ekonomichna strateghija derzhavy: teoriya, metodologhija, praktyka]*, NISD, Kiev, 224 p.
5. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : Навчальний посібник [Електронний ресурс] / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/1663080551264/ekonomika>.
Ortynsjkyj, V.L., Kernycjkyj, I.S., Zhyvko, Z.B. (2009), *Economical maintenance of pidpriemstv, organizatsii that set: Navchalny posibnik [Ekonomichna bezpeka pidpryjemstv, orghanizacij ta ustanov: Navchaljnyj posibnyk]*, Legal unity, Kiev, 544 p., available at: <http://pidruchniki.ws/1663080551264/ekonomika>.
6. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К. : ЦУЛ, 2009. – 256 с.
Ivaniuta, T.M., Zaichkovskiy, A.O. (2009), *Economic security of enterprises [Ekonomichna bezpeka pidpryjemstva]*, Centre of scientific literature, Kuiv, 256 p.
7. Качинський А. Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення / А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2001. – 312 с.
Kaczynski, A.B. (2001), *Environmental safety Ukraine: a systematic analysis of prospects for improvement [Ekologhichna bezpeka Ukrajinu: systemnyj analiz perspektiv pokrashennja]*, YAYTS, Ukraine, Kiev, 312 p.

8. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк [та ін.] ; за ред. В.М. Геєця. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – С. 43–46.

Heuets, V.M., Kuzum, M.O., Klebanova, T.S. [et al.] (2006), *Simulation of economic security: state, region, enterprise [Modeljuvannja ekonomichnoji bezpeky: derzhava, rehghion, pidprijemstvo: Monoghrafija]*, Publishing House “ІNZHEK”, Kharkov, pp. 43-46.

9. Основи економічної безпеки : [підруч.] / О. М. Бурка, В. Є. Духов, К. Я. Петровка, І. М. Червяков. – Х. : Нац. ун-т внутрішніх справ, 2003. – 236 с.

Burka, O.M., Dukhov, V.Je., Petrovka, K.Ja., Chervjakov, Ji.M. (2003), *Fundamentals of Economic Security [Osnovy ekonomichnoji bezpeky]*, National University of Internal Affairs announces, Kharkov, 236 p.

10. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. А. Пастернак-Таранушенко ; за ред. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с.

Pasternak-Taranushenko, Gh.A. (2002), *The economic security of the state. Static process software [Ekonomichna bezpeka derzhavy. Statyka procesu zabezpechennja / za red. B. Kravchenka]*, Kondor, Kiev, 302 p.

11. Хромушина Л. А. Екологізація сільського господарства як основа еколого-економічної безпеки / Л. А. Хромушина // Вісник СНАУ. – 2008. – № 1. – С. 278–283.

Khromushyna, L.A. (2008), “Greening agriculture as the basis of ecological-economic security” [“Ekologhizacija siljsjkogho ghospodarstva jak osnova ekolohgho-ekonomichnoji bezpeky“], Bulletin of Sumy NAU, pp. 278-283.

Ілляшенко Олена Вікторівна, д-р екон. наук, проф., кафедра фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова. Адреса: вул. Маршала Бажанова, 17, м. Харків, Харківська обл., Україна, 61002. E-mail: evi.1972@mail.ru.

Ильяшенко Елена Викторовна, д-р экон. наук, проф., кафедра финансово-экономической безопасности, учета и аудита, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А.Н. Бекетова. Адрес: ул. Маршала Бажанова, 17, г. Харьков, Украина, 61002. E-mail: evi.1972@mail.ru.

Iliashenko Olena, Doctor of Economics, Professor Department of Financial and Economic Safety, Account and Audit, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Address: Marshala Bazhanova str., 17, Kharkiv, Ukraine 61002. E-mail: evi.1972@mail.ru.

Будрик Оксана Ігорівна, асист., кафедра економіки та підприємництва, Інститут хімічних технологій, Східноукраїнський національний університет ім. В. Дая. Адреса: вул. Володимирська, 31, м. Рубіжне, Луганська обл., Україна, 93009. E-mail: budrik.ksu@gmail.com.

Будрик Оксана Игоревна, ассист., кафедра экономики и предпринимательства, Институт химических технологий, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля. Адрес: ул. Владимирская, 31, г. Рубежное, Луганская обл., Украина, 93009. E-mail: budrik.ksu@gmail.com.

Budryk Oksana, Lecturer of Department of Economy and applied Statistics, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University. Address: Volodimirska str., 31, Rubizhne, Luhansk region, Ukraine, 93009. E-mail: budrik.ksu@gmail.com.

*Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук, проф. В.А. Гросул.
Отримано 15.04.2017. ХДУХТ, Харків.*

УДК 658.148

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

О.П. Близнюк, О.М. Іванюта

Розглянуто сутність фінансової стратегії для довгострокового та стабільного розвитку торговельного підприємства. Запропоновано класифікацію стратегій за ключовими ознаками.

Обґрунтовано місце політики управління фінансовими ресурсами в системі формування загальної антикризової стратегії підприємства торгівлі. Визначено суттєвий вплив управління позиковим капіталом в процесі формування фінансової стратегії підприємств торгівлі на основі проведеного аналізу динаміки та структури загального капіталу підприємств оптової та роздрібної торгівлі України та оцінки динаміки обсягу та частки позикового капіталу, залученого підприємствами торгівлі України протягом 2010–2016 рр.

Доведено, що найважливішою складовою в системі формування генеральної корпоративної стратегії торговельних підприємств має стати розробка ефективної політики управління фінансовими ресурсами, зокрема позиковим капіталом. Визначено ключові зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування політики управління позиковим капіталом в системі антикризової фінансової стратегії підприємства торгівлі.

Запропоновано визначення позикових ресурсів, як коштів, які залучаються та використовуються підприємством на обумовлений в договорі з кредитором визначений строк.

Ключові слова: генеральна та фінансова стратегія, політика управління, позиковий капітал, торговельне підприємство.